

KLAUS ZIMMERMANN WIL GRENSCONTROLES VERVANGEN DOOR DE WETTEN VAN DE ARBEIDSMARKT

‘Wie werkt, is welkom’

Geef migranten vrije toegang tot landen waar ze werk vinden. Dan trekken ze ook gemakkelijker weg om elders hun geluk te zoeken, zegt de econoom en migratiespecialist Klaus Zimmermann. Hij is morgen te gast op een debat in Antwerpen. *Jozef Vangelder in Bonn*

“**M**ocht ik scheidsrechter van de wereld zijn, dan liet ik mensen migreren naar elk land waar ze werk vinden. Dat betekent ook dat migranten die geen baan meer hebben en zichzelf niet kunnen onderhouden, moeten vertrekken. Punt uit.”

Met dat uitgangspunt zal Klaus Zimmermann wellicht wenkbrauwen doen fronsen morgen in Antwerpen. De economieprofessor van de Universiteit van Bonn neemt er deel aan een debat over zijn specialiteit, de economische effecten van migratie. Het debat is georganiseerd door de alumnivereniging VvE (Vereniging voor Economie). Aan het tafeltje van het Italiaanse restaurant in Bonn komt het punt van Zimmermann minder hardvochtig over dan het lijkt. Wat hij in feite wil, is migranten echte kansen geven. Dat kan als de arbeidsmarkt de migratiestromen mag dirigeren. “Arbeidsmobiliteit is goed”, zegt Zimmermann. “Ze brengt mensen naar de plaats waar ze het meest nodig zijn.”

Vandaag heeft het migratiebeleid vaak het omgekeerde effect. In veel landen zitten migranten vastgeklonken in de illegaliteit. “Als je een land binnen wil, maar je mag niet, dan probeer je het toch”, zegt Zimmermann. “Zodra je binnen bent, blijf je langer, want je kunt niet meer naar huis. Daarom breng je ook je familie over, clandestien. Voor de overheid het goed en wel beseft, is

het tij niet meer te keren. Het verklaart waarom de zware Amerikaanse controles aan de grens met Mexico compleet gefaald hebben. Zonder die controles zou je vandaag veel minder Mexicanen in de Verenigde Staten hebben. Dat heeft een Amerikaanse collega van mij meermaals aangetoond.”

Wie altijd zijn kans mag komen wagen op de arbeidsmarkt, blijft ook gemakkelijker weg als het economisch tegenzit, toont de Duitse ervaring aan. “Tijdens de oliecrisis van 1973 zag Duitsland geen stijging van het aantal

“Had Duitsland in de jaren zeventig aan elke Turk een paspoort gegeven, dan waren er vandaag half zoveel Turken in het land”

migranten uit andere landen van de Europese Unie”, zegt Zimmermann. “Het aantal Turkse migranten daarentegen bleef maar stijgen. In het begin ging het enkel om Turkse werkrachten, op den duur kwamen ook hun familieleden over. Dat krijg je als je geen arbeidsmigratie toelaat. Als een Turk Duitsland verliet in de jaren zeventig, had hij geen garantie op een terugkeer in betere tijden. Had Duitsland toen aan elke Turk een paspoort

gegeven, dan waren er vandaag half zoveel Turken in het land.”

Circulaire migratie

Zimmermann beseft dat zijn ideeën politiek onhaalbaar zijn. “Om het pragmatisch te houden, stel ik voor dat Europa naar de belangrijkste herkomstlanden van illegale migranten stapt en contracten voor arbeidsmigratie afsluit. Hun werkrachten krijgen tijdelijke toegang tot Europa, zolang ze werken. Wie zijn baan verliest, moet vertrekken, maar kan altijd terugkeren als hij opnieuw werkt heeft. Wie weigert te vertrekken, kan niet meer terugkomen op de reguliere manier.”

De arbeidsmarkt beslist over de grootte van het contingent aan werkrachten. “Dat kunnen er 5000 zijn, maar evengoed 10.000 of 50.000”, zegt Zimmermann. “Vandaag heeft Spanje zulke contracten met Marokko voor de landbouwsector, en Frankrijk met Mauritius.”

Zo’n circulaire migratie zou veel miserie vermijden, volgens Zimmermann. “Veel van die mensen willen hier niet blijven voor altijd, maar enkel werken om geld naar huis te sturen. Ze kunnen niet naar hier komen onder de asielprocedure, maar wagen toch de oversteek. Hun geld hebben ze nodeeloos uitgegeven. Ook Europa verliest. We krijgen ze niet op de juiste plek, halen er onvoldoende uit en kunnen ze niet terugsturen.”

VLUCHTELINGEN IN DUITSLAND
“Het beeld van de Syrische vluchteling als dokter of onderwijzer is verkeerd. De doorsnee vluchteling is jong en onopgeleid.”

➤ Zimmermann leerde veel uit onderzoek van Senegalezen die illegaal in Europa waren geraakt, met de bedoeling er werk te vinden en geld terug te sturen. “In hun dorp worden ze beschouwd als helden”, zegt Zimmermann. “De dorpelingen geven hen geld voor de overtocht. Zodra ze in Europa komen, staan ze op straat en voelen zich beschaamd omdat ze de verwachtingen niet kunnen waarmaken. Een goed Europees informatiebeleid zou iets doen aan het heldhaftige imago van de migrant, die zelfs door de Senegalese popmuziek bezongen wordt.”

Zimmermann voelt veel voor een puntensysteem op z'n Canadees of Australisch, waarbij kandidaat-migranten meteen op het internet kunnen checken of ze een kans maken of niet. Dat zou illegale immigratie naar Europa niet doen verdwijnen, maar op zijn minst ontmoedigen, vindt Zimmermann. “Als ik vooraf weet dat ik geen kans maak, zou ik dan evenveel moeite doen om de Europese grenzen te bereken? Zullen de dorpelingen mij nog betalen voor de tocht? Dan sparen ze hun geld beter voor een reguliere reis met het vliegtuig. De wankele overtocht met een bootje kost een Senegalees 700 tot 1000 euro. Met dat geld kan hij naar Duitsland vliegen.”

Paniek

Wat doe je intussen met de vluchtelingen die al in Europa zijn? Kunnen een flexibilisering van de arbeidsmarkt en een verlaging van het minimumloon hen aan het werk helpen? “In Duitsland discussiëren we over een systeem

waardoor vluchtelingen kunnen werken tegen een vergoeding lager dan het minimumloon”, zegt Zimmermann. “Dat zal niet helpen, want de meeste vluchtelingen zijn te laag geschoold. Duitsland heeft nog maar pas het minimumloon ingevoerd. Het ligt op 8,5 euro per uur. Voordien werkten ongeveer 1,6 miljoen mensen voor een loon onder dat niveau. Het zijn niet de mensen van wie je dat zou denken. Het

KLAUS ZIMMERMANN
“Arbeidsmobiliteit is goed. Ze brengt mensen naar de plaats waar ze het meest nodig zijn.”

gaat om scholieren, huisvrouwen, gepensioneerden en tweede verdiemers. Ook mijn zoon had zo'n baantje, als student. Vluchtelingen kunnen niet concurreren tegen de groep autochtone Duitsers in die baantjes. Ze spreken onze taal niet en hebben geen werkervaring.”

Dat is het grote verschil met de immigratiegolf na de uitbreiding van de EU met de Oost-Europese landen in het

vorige decennium, volgens Zimmermann. “Het aandeel hooggeschoolden onder de Oost-Europese immigranten was hoger dan onder de bevolking van de ontvangstlanden. Roemenië klaagde over de duizenden dokters die het zag vertrekken naar Duitsland, Frankrijk of Groot-Brittannië. Wij maakten een scholingswinst. Met de huidige instroom is dat niet zo. Het beeld van de Syrische vluchteling als dokter of onderwijzer is verkeerd. De doorsnee-vluchteling is jong en onopgeleid.”

Praktisch is dat niet onoverkomelijk voor Duitsland, volgens Zimmermann. “In de vroege jaren negentig was vluchtelingeninstroom groter dan nu. De huidige instroom creëert moeilijkheden omdat hij onverwachts komt. De Duitse opvangcapaciteit was afgesteld op 200.000 migranten per jaar, wat neerkomt op de gemiddelde nettoinstroom van de jongste veertig jaar. En plots kregen we vorig jaar meer dan een miljoen vluchtelingen over de vloer. Uiteraard willen we geen probleemgevallen, mensen die niet te integreren zijn. Daarom proberen de Duitse migratiediensten de vluchteling zo veel mogelijk op voorhand te profileren. Welke opleiding heeft hij? Kan hij ingeschakeld worden in de arbeidsmarkt? Kunnen we hem terugsturen?”

Maar het probleem is vooral politiek, aldus Zimmermann. “In Oost-Duitsland geraken ze al in paniek als ze vijf vluchtelingen op straat zien lopen. Ik onderschat de ernst van die politieke gevoeligheden niet. Maar ze kunnen uiteindelijk domineren, zodat niemand meer oog heeft voor de feiten.” ©

‘GEBRUIK DE ETNISCHE NETWERKEN’

Oxford-econoom Paul Collier waarschuwt voor een te grote immigratiestroom. Hoe meer migranten, hoe sterker hun netwerk, en hoe moeilijker zij te integreren zijn. Dat bedreigt de sociale cohesie van een land, en ook de sociale zekerheid. Want we zijn niet geneigd bijdragen te betalen voor mensen die te

veel verschillen van onszelf. Klaus Zimmermann denkt daar anders over. “Je kan verschillende culturele identiteiten tegelijk hebben, een Turkse en een Duitse, of een Italiaanse en een Duitse. Het vergt wel bereidheid van beide zijden om open te staan voor de andere cultuur. De grote fout van Duitsland

in het verleden was dat het migranten niet snel genoeg integreerde.” Lokale netwerken van migranten hoeven die integratie niet te hinderen, integendeel. Zimmermann: “We weten uit onderzoek dat etnische netwerken samenwerking kunnen bevorderen. Dit land telt veel Syriërs uit

vorige immigratiegolven. Laten we dat netwerk mobiliseren om te helpen bij de integratie van de Syrische vluchtelingen. Dat geldt ook voor toekomstige immigratie. Als we de intelligentsia uit Azië willen aantrekken, dan hebben we hun lokale netwerken nodig om hen over de brug te krijgen.”